

دانشگاه پیام نور

جامعہ شناسی ایلات و عشایر

(رشته علوم اجتماعی)

دکتر یعقوب احمدی دکتر رسول ربانی

سرشناسه	: احمدی، یعقوب، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدید آور	: جامعه شناسی ایلات و عشایر؛ تالیف یعقوب احمدی، رسول ربانی
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: چهارده، ۲۱۹ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۱۸۱۵. گروه علوم اجتماعی؛ ۱/۵۹
شابک	: 978 964 - 387 857 - 3
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۱۳-۲۱۹.
موضوع	: ایلات و عشایر - ایران - جنبه های جامعه شناختی.
شناسه افزوده	: ربانی، رسول، ۱۳۴۳-
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور.
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ج ۲/۱، DSRV۰۱۲
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۹۷۰۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۶۷۱۵۲۶

دانشگاه پیام نور

جامعه شناسی ایلات و عشایر

مؤلفان: دکتر یعقوب احمدی - دکتر رسول ربانی

ویراستار علمی: دکتر محمدجواد زاهدی

تهیه و تولید: مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول تیر ۱۳۹۳

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۳۸۷ - ۸۵۷ - ۳

ISBN: 978 - 964 - 387 - 857 - 3

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق نشر اعم از چاپی، الکترونیکی، تصویری، صوتی و اینترنتی برای دانشگاه پیام نور محفوظ است)

قیمت: ۶۷۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و کمک‌درسی (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست مطالب

پیشگفتار

فصل اول. تعریف مفاهیم

۱	عشایر
۱	عشایر کوچنده
۱	عشایر نیمه کوچنده
۲	رَمه گردان
۲	عشایر اسکان یافته
۳	ایل
۴	طایفه
۵	تیره
۶	بنکو
۶	خانواده
۷	کوچ
۹	شکل های کوچ
۹	انواع کوچ
۱۲	انواع کوچنده
۱۳	کوچ نشینی
۱۵	کوچ نشینان شبان
۱۷	ایل راه
۱۸	قتلاق
۱۸	بیلاق
۱۹	بور
۲۰	مرتع
۲۰	صنایع دستی

فصل دوم. نظریه های موجود در باب جامعه عشایری

۲۳	ابن خلدون و عصبیت
۲۳	متسکیو
۲۵	کنت و جامعه بدوی یا ربانی
۲۶	اسپنسر و جامعه صحرائشین
۲۷	

۲۷	دورکیم و وجدان جمعی
۲۸	ماکس وبر و جامعه فرهنگمند
۲۹	ردفیلد و انزوای اجتماعی
۲۹	تونس و گمابینشافت
۳۰	نظریه های مردم شناختی و انسان شناختی
۳۲	تیلور و جوامع ماقبل تاریخی
۳۲	جولیان استیوارد
۳۳	برنیسلاو مالینوفسکی
۳۳	جمع بندی مباحث نظری درباره جامعه عشایری
۴۰	فصل سوم: ویژگی های جوامع کوچ نشینی ایران
۴۰	مقدمه
۴۳	شکل های زیستی - معیشتی ایلات ایران
۴۵	علل و انگیزه کوچ نشینی در ایران
۴۹	تقسیم بندی کلی ایلات ایران
۵۰	جمعیت شناسی کوچ نشینان ایران
۵۸	سازمان ایلی ایلات ایران
۵۸	قشر بندی اجتماعی
۶۳	شیوه های امروزی زندگی کوچ نشینان
۶۴	ساختار اقتصادی
۶۶	تقسیم کار و وضعیت اشتغال کوچ نشینان
۶۷	دادوستد و مبادله میان کوچ نشینان
۶۹	تاریخ سیاسی عشایر
۷۲	فرهنگ کوچ نشینان
۷۳	ویژگی ها و باورهای دینی
۷۴	نظام خویشاوندی
۷۵	خانواده
۷۶	ازدواج
۷۷	فصل چهارم: ایلات و عشایر کرد
۷۷	مقدمه
۷۹	ایلات و عشایر کرد ایران
۸۰	ایلات و طوایف مستقل استان کرمانشاه
۸۱	خانوار و جمعیت ایلات استان
۸۳	ایل راه های استان
۸۴	ایل کلهر
۸۴	وجه تسمیه
۸۵	قلمرو و زیستگاه ایل
۸۶	ایل راه و مناطق بیلاقی و قشلاقی کلهر
۸۷	کلهر در پویه تاریخ
۸۸	ساخت ایلی در ایل کلهر

۸۹	طوایف کلهر و مناطق زیست آنها
۹۰	سازمان سیاسی و سلسله مراتب قدرت
۹۱	سازمان خویشاوندی در ایل کلهر
۹۳	انواع خویشاوندی در ایل کلهر
۹۴	انواع خانواده
۹۶	جایگاه اقتصادی خانواده در ایل کلهر
۹۷	تحولات خانواده در ایل کلهر
۹۸	انواع ازدواج
۱۰۰	پوشاک مردم (زنان، مردان)
۱۰۲	دلایل گسترش یکجانشینی
۱۰۳	جمع‌بندی
۱۰۵	فصل پنجم: عشایر ترک
۱۰۵	مقدمه
۱۰۶	ایلات و عشایر ترک
۱۰۷	ایل قشقایی
۱۰۹	مفهوم قشقایی
۱۰۹	زبان، نژاد، مذهب
۱۱۰	جمعیت ایل
۱۱۱	طایفه‌های قشقایی
۱۱۶	ساختار سیاسی ایل
۱۱۸	پوشاک (مردان و زنان)
۱۱۹	موسیقی قشقایی
۱۲۰	چادر در ایل قشقایی
۱۲۱	بافته‌های قشقایی
۱۲۳	طرح‌های مختلف قالی
۱۲۳	جمع‌بندی
۱۲۶	فصل ششم: ایلات و عشایر لر
۱۲۶	مقدمه
۱۲۷	ایلات و عشایر لرستان
۱۲۸	ایل بختیاری
۱۲۸	تاریخچه و نژاد بختیاری
۱۲۸	زمینه‌های تاریخی و وجه تسمیه
۱۲۹	سابقه کوچ‌نشینی
۱۲۹	ساختار ایلی
۱۳۲	نمادهای ایلی
۱۳۴	آداب و رسوم بختیاری‌ها
۱۳۵	عرف‌های مهم در میان بختیاری‌ها
۱۳۶	موسیقی
۱۳۷	صنایع دستی عشایر بختیاری

۱۴۰	مسکن عشایر بختیاری
۱۴۱	پوشاک مردمان ایل
۱۴۴	ازدوج
۱۴۵	جمع‌بندی

۱۴۷	فصل هفتم. عشایر ترکمن
۱۴۷	مقدمه
۱۴۹	زیستگاه اولیه ترکمن‌ها
۱۵۰	ویژگی‌های قومی و فرهنگی ترکمن‌ها
۱۵۲	یورتگاه‌های ترکمن‌ها
۱۵۳	جمعیت و ویژگی‌های جمعیتی طوایف ترکمن
۱۵۴	بیابان و قشلاق
۱۵۶	ایلات و طوایف ترکمن
۱۶۴	طوایف و قبایل مقدس
۱۶۵	سازمان ایل و تشکیلات اداری
۱۶۶	اقتصاد و فعالیت‌های اقتصادی عشایر
۱۶۸	چادر عشایر ترکمن
۱۶۹	صنایع دستی
۱۷۰	جمع‌بندی

۱۷۱	فصل هشتم. ایلات و عشایر بلوچ
۱۷۱	مقدمه
۱۷۳	ایلات و عشایر بلوچ
۱۷۶	پوشاک ایل
۱۷۸	انواع موسیقی عشایر بلوچ
۱۸۱	طوایف و قبایل منطقه سرباز
۱۸۵	ایل‌ها و طایفه‌های بلوچ خراسان
۱۸۷	جمع‌بندی

۱۸۹	فصل نهم. ایلات و عشایر عرب ایران
۱۸۹	مقدمه
۱۹۰	قبایل و عشایر عرب
۱۹۲	آداب و رسوم
۱۹۲	«فصل» در میان عشایر عرب
۱۹۴	موسیقی و نمایش عشایر
۱۹۴	عشایر عرب؛ شاخه‌ها و طایفه‌های آن
۲۰۳	جمع‌بندی

۲۰۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
-----	-----------------------

۲۱۲	فهرست منابع و مآخذ
-----	--------------------

پیشگفتار

شاید از ظهور رشته‌های علوم انسانی به منزله رشته‌های دانشگاهی چند صباحی بیش نگذشته باشد، اما در این مدت اندک نیز شاخه‌هایی از آن مانند جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و مردم‌شناسی پیشرفت فراوانی داشته‌اند. چنین رویکرد جدیدی به علوم انسانی بیانگر این مطلب است که در دوره مدرن زندگی بشر بر کره خاکی، رشته‌هایی از علوم که مرتبط با انسان و در مورد انسان هستند، بیشتر مورد عنایت قرار گرفته‌اند. این تغییر نگرش و رویکرد عمدتاً مربوط به عصر مدرن است که نقطه عطف آن مرکزیت انسان به عنوان موضوع دانش است.

جامعه‌شناسی یکی از رشته‌های تکوین یافته در چند قرن اخیر است. موضوع اصلی و البته چالش اصیل این رشته نوین، شناخت وضعیت انسان و به‌ویژه شناخت او در پیوند و ارتباط با دیگر هموعانش است. نخستین تلاش‌ها البته اگرچه تا حدودی مبهم و در سطحی انتزاعی صورت گرفته‌است، اما تلاش‌های واپسین با مفهوم موردنظر جامعه‌شناسی یعنی بررسی کنش‌ها و موقعیت‌های کنشی همخوانی بیشتری داشته‌اند. به هر حال از همان اوان شکل‌گیری این رشته، اندیشمندان مؤسس و مروج این شاخه جدید علم (از اگوست کنت تا دورکیم و ماکس وبر و دیگران) درصدد برقراری تمایز میان این رشته و سایر رشته‌های مرتبط با موضوع انسان برآمده‌اند و در این راه بر برگزیدن شیوه علوم طبیعی برای بررسی موضوع جامعه‌شناسی بر شیء‌انگاری واقعیت اجتماعی و ضرورت بی‌طرفی جامعه‌شناس تأکید ورزیده‌اند. یکی از نخستین این کوشش‌ها، تأکید بر این امر بود که وجه تمایز و صفت مشخصه جامعه‌شناسی بررسی

گروه‌ها و اجتماعات درون جامعه است که سایر شاخه‌های علم از بررسی آن عاجز بوده‌اند. از این رو پس از تحکیم پایه‌های اولیه جامعه‌شناسی، شعبات مختلف آن برای بررسی انواع گروه‌های متفاوت و متمایز درون جامعه شکل گرفتند. مطالعات پیرامون اجتماعات روستایی و شهری، سازمان‌ها و جامعه مدنی و خانواده و گروه‌ها و... همگی تحت شمول این ایده جدید یعنی جامعه‌شناسی انجام پذیرفت.

یکی از این شاخه‌ها و گرایش‌های نوپدید در باب بررسی گروه‌ها، واکاوی اجتماعات غیریکجانشین یا به سخن دیگر کوچندگان و بررسی روابط، کارکردها و عملکردشان بوده است. در این میان به‌ویژه شیوه زیست و تحرکات این اجتماع بیش از همه مطمح‌نظر جامعه‌شناسان قرار گرفته است. لازم به یادآوری است که کوچ‌نشینی کهن‌ترین شیوه زیست بشر است که پابرجا بودن آن تا عصر حاضر از بزرگ‌ترین جاذبه‌های این شیوه معیشت است و همین شیوه خاص زندگی سبب شده است که ایلات و عشایر «دیدنی‌ترین جاذبه عصر فناوری» لقب گیرند.

عشایر به شیوه‌ای جذاب و باورنکردنی طی قرن‌ها و سال‌های طولانی به حفظ سنن و آداب و رسوم گذشته خود اقدام کرده‌اند و این اصالت به جاذبه‌ای برای صنعت گردشگری تبدیل شده است. مسکن عشایر و نوع زندگی‌شان، زبان و موسیقی، غذاهای محلی، صنایع دستی، رقص و لباس‌های محلی به همراه آیین‌های برگزاری جشن‌های عروسی و غیره از مهم‌ترین جاذبه‌های ایلات و عشایر است، اما بارزترین مشخصه آنان در اقصی نقاط این کره خاکی، شیوه زیستشان است که برخلاف یکجانشینان روستایی و شهری، در کوچ و نقل و انتقال دائمی سیاه‌چادرها و رَمه‌ها خلاصه می‌شود. عشایر به‌علت داشتن دام مجبور به حرکت مداوم از ناحیه‌ای به ناحیه‌ای دیگرند. بر این اساس، یکی از خصایص ایلات و عشایر، کوچ و حرکت دائمی از مکانی به مکانی دیگر است و بسیاری در این وادی تا بدان حد پیش رفته‌اند که واژه کوچنده را بر عشایر ترجیح داده و آن را خصیصه مناسب‌تری برای توصیف این رَمه‌داران بزرگ دانسته‌اند. به هر صورت علاوه بر ویژگی یاد شده خصیصه‌های مهم دیگری را می‌توان برشمرد که زندگی عشایر را از سایر اجتماعات مجزا و منفک می‌گرداند. نخستین خصیصه مربوط به ساختار سلسله مراتبی و منحصر به فرد عشایر هم در بعد اجتماعی و هم در بعد سیاسی است. ایل‌نشینان عموماً از بعد منزلتی در میان خویش دارای

سلسله‌مراتبی بوده‌اند و چنان‌که در این کتاب شرح آن خواهد آمد، این سلسله‌مراتب موجب واگذاری جایگاه اجتماعی فراتر برای پاره‌ای از اعضاء و متابعت سایرین بوده‌است.

در زندگی ایللی علاوه بر تفکیک منزلتی، نوعی تفکیک براساس قدرت، البته نه به معنای کاملاً سیاسی، بلکه به معنایی که ماکس وبر جامعه‌شناس آلمانی از اقتدار و تابعیت رضایت‌مندانه از فرادستان مدنظر دارد، وجود داشته‌است. این سلسله‌مراتب قدرت سبب «مشروعیت» بعضی از افراد و متابعت پاره‌ای دیگر یا سروری عده‌ای بر دیگران شده‌است. ملاک‌های کسب قدرت و منزلت البته متفاوت و متنوع‌اند؛ از ریش‌سفیدی تا تعداد دام و تعداد فرزند همه عناصر شکل‌گیری منزلت‌ها و موقعیت‌های متفاوت‌اند. برای مثال در گذشته تصمیم‌گیری به‌خصوص در امور جمعی مانند جنگ و صلح و خون‌بس، کوچ و... با نظر بزرگان ایل و با صلاحدید آنان صورت می‌گرفت. هیچ‌کس بدون اجازه بزرگان قبایل نمی‌توانست مستقلاً اعمالی انجام دهد که آثار جمعی داشته باشد. در بسیاری از موارد دامنه نفوذ این سازوکار تا حد ازدواج و طلاق در درون خانوارها بسط می‌یافت.

ویژگی دیگر به شیوه بهره‌برداری اقتصادی و اتکا به دام نزد کوچ‌نشینان مربوط می‌شود. ساختار جامعه ایللی و شیوه زندگی آنها به گونه‌ای است که تنها شیوه امرار معاش و گذران زندگی از طریق دام و دامپروری است و بر این اساس نزد کوچ‌نشینان، دام محوری‌ترین عنصر معیشتی به‌شمار می‌آید.

علاوه بر این مشخصات عمده، در میان کوچ‌نشینان خصوصیات فرهنگی و اجتماعی بسیاری وجود دارد که دارای اهمیت بوده و پاره‌ای از آنها به شکل «تابو» درآمده‌اند. یکی از این ویژگی‌های فرهنگی جامعه عشایری، پایبندی به آداب و رسوم و «مقاومت در برابر هر نوع تغییر فرهنگی جدید بوده‌است. ورود مکانیزاسیون و صنعت، مشخصات عمده و عناصر بنیادی جوامع عشایری را دچار تغییرات بسیار گردانده و پاره‌ای صفات را بر جامعه عشایری افزوده یا از آنها کاسته‌است.

به‌طور کلی، لازم به یادآوری است که در ایران زندگی ایللی و کوچ‌نشینی پیشینه کهنی دارد و در گذشته بخش قابل توجهی از جمعیت کشور (در دوره‌هایی گاه کل جمعیت) را در برمی‌گرفته‌است. سابقه زندگی ایللی در ایران از هر زمانی که آغاز

شده باشد؛ هم به دلیل پراکندگی قومی و فرهنگی جامعه و هم به واسطه کوچروبودن بیشتر اقوام ایرانی به نوعی موجب به هم پیوستگی عشایر و قومیت‌ها در این سرزمین بوده است و این امر را می‌نمایاند که بررسی پیشینه قومی و خصایص فرهنگی- اجتماعی اقوام ایرانی پیش‌زمینه‌ای نیک برای توصیف و تحلیل جامعه کوچرو ایرانی است.

جامعه ایران و به تبع آن جامعه ایلی کشور متشکل از اقوام گوناگون با فرهنگها و زبان‌های متفاوت است که در سازمان‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی منسجمی سامان یافته‌اند. بر این اساس هر یک از جوامع ایلی کشور، ویژگی‌های قومی، فرهنگی و زبانی مخصوص به خود دارد. در اسناد تاریخی و رسمی و در برخی از نوشته‌های تحقیقی و قوم‌نگاری‌های اخیر، گروه‌های ایلی- عشایری ایران بر مبنای خاستگاه قومی- زبانی طبقه‌بندی شده‌اند. در گذشته به منظور تحلیل و واکاوی جامعه ایلی ایران دسته‌بندی‌های متفاوتی از سوی اندیشمندان و نویسندگان متعدد صورت پذیرفته است؛ برای نمونه، مستوفی یکی از قدیمی‌ترین طبقه‌بندی‌ها از ایلات را در دوره صفوی در فهرستی از آمار مالی و نظامی ایران در سال ۱۱۲۸ ق/ ۱۷۱۶ م ارائه کرده است. طبق این طبقه‌بندی، ایلات به دو گروه بزرگ ایرانی و غیر ایرانی تقسیم شده‌اند و فهرست ایلات و طایفه‌های وابسته به هر یک از این دو گروه براساس توزیع جغرافیایی آنها آمده است. وی گروه «ایرانی الاصل» را که با طایفه‌های دیگر نیامیخته بودند در شش فرقه یا طایفه «صحرائین» طبقه‌بندی کرده و نوشته است که این گروه در کوه‌ها و بزرگان‌شان گاه در شهرها زندگی می‌کنند، این شش فرقه عبارت‌اند از ۱) لر‌ها که ۱۱۱۸ جماعت‌اند و در ۴ طایفه بزرگ فیلی، لک و زند، بختیاری و ممسنی (ممسنی) با یکدیگر درآمیخته‌اند؛ ۲) گروس، کلهر و مکری؛ ۳) کردهای خراسان که طوایف بزرگ زعفرانلو، سعدانلو، کوانلو (ظاهراً قوانلو) و دوانلو را در برمی‌گیرد؛ ۴) جلایر خراسان؛ ۵) قرانی؛ ۶) جلائی. مستوفی گروه «ایلات بیرونی» یا غیر ایرانی را که از سرزمین‌های دیگر به ایران آمده بودند به دو فرقه عرب و ترک تقسیم کرده است و شش طایفه از ترک‌ها را چنین برمی‌شمارد: ۱) افشار (شاملو، قرخلو و سروانلو)، بیات و دنبلی؛ ۲) قاجار و قجر؛ ۳) قشقایی؛ ۴) زنگنه؛ ۵) قراقرزلو؛ ۶) شاه شیون (شاهسون). فرقه عرب را نیز به شش طایفه چعب (کعب)، عرب حویضه (حوزه، هویزه)، عرب فارس، عرب

میش‌مست خراسان، عرب زنگویی و عرب کمری تقسیم کرده است. مبنای این تفکیک اگرچه خودی (ایرانی) و غیرخودی (غیر ایرانی) بوده است؛ اما چنانچه به درستی بررسی شود، چنین استنباط می‌شود که اساس آن بر تمایز قومی-زبانی نهاده شده است (مستوفی، ۱۳۵۳: ۴۱۵-۴۰۶).

ماری شیل یکی دیگر از محققان، ایل‌های ایران را به سه گروه نژادی ترک، لک و عرب تفکیک می‌کند. وی ایل‌های ترک را از بازماندگان مهاجمان قبایل ترک ترکستان، لک‌ها را از گروه‌های هم‌تبار ایرانی اصیل و عرب‌های کرانه‌های خلیج فارس را از نسل اعراب ساکن در سواحل مقابل خلیج و ایل‌های عرب پراکنده در ایران را منشعب از مهاجمان و فاتحان عرب دانسته است. وی فهرستی از ایلات و عشایر ایران را برحسب پراکندگی جغرافیایی‌شان با ذکر خاستگاه‌های قومی و زبانی شمار چادر یا خانوار ارائه می‌دهد (به نقل از بلوکباشی، ۱۳۸۲: ۲۹).

آن لمبتون نیز در بررسی خود در باب ایلات: ایل‌های کوچنده و نیمه کوچنده ایران را در دوره اسلامی به سه گروه بزرگ عرب، ترکمن و ترک و ایل‌هایی که عرب و ترک نیستند تقسیم می‌کند. این محقق، ایل‌های وابسته به اقوام کرد، لر، بلوچ و جیل (گیل) را که پیش از حمله اعراب در ایران می‌زیسته‌اند، از گروه سوم می‌داند (همان، ۳۰).

در طبقه‌بندی دیگری ایلات و عشایر ایرانی بر مبنای زبان رایج میان آنان به شش گروه قومی ترکمن، ترک، کرد، لر، عرب و بلوچ تقسیم شده و ایلات و عشایر وابسته به هر یک از این گروه‌های قومی-زبانی در حوزه‌های جغرافیایی مختلف سرزمین ایران نام برده شده‌اند. همچنین، برخی محققان به‌ویژه محققان تاریخ اجتماعی ایران، ایلات را بر اساس پیشینه تاریخی و پاره‌ای ویژگی‌های قومی-زبانی و فرهنگی-اجتماعی به پنج گروه بزرگ تفکیک کرده‌اند:

۱) ایلات کرد و لر که سابقه تاریخی آن‌ها هم‌زمان با مهاجرت آریایی‌ها به ایران است؛ ۲) ایلات ترک با پیشینه تاریخی کهن، مانند ایلات قشقای، شاهسون و افشار؛ ۳) ایلات و طوایف بلوچ و سیستانی؛ ۴) ترکمن‌ها؛ ۵) عشایر عرب‌زبان و چند گروه فارسی یا ترک‌زبان پراکنده در کرمان، خراسان و ایران مرکزی.

به هر روی باید خاطر نشان کرد که در این نوشتار سعی شده است به‌منظور جامعیت و فراگیری، تفکیک جامعه ایلی و هم از نظر پررنگ کردن ویژگی‌های کلی

اقوامی که ایلات به آن‌ها منتسب‌اند، به نوعی تفکیک قومی - زبانی در رابطه با ایلات و عشایر جامعه ایران پرداخته شود. بنابراین، در این مجموعه برآنیم که در حد امکان و حتی‌المقدور بابتی تازه در این زمینه گشوده شود. یادآوری می‌نماییم که به‌رغم دقت و تأملات بسیار در تألیف کتاب، این کار نیز مانند تمام کارها و محصولات انسانی دیگر از نقص و عیب برکنار نیست و در این زمینه دیدگاه‌های اساتید و محققان گرانمایه حوزه علوم اجتماعی، به‌طور اخص و خوانندگان کتاب، به‌طور اعم، با کمال خرسندی و تواضع مورد استقبال نویسندگان خواهد بود.

یعقوب احمدی - رسول ربانی

استادیار دانشگاه پیام نور کردستان - استاد گروه علوم اجتماعی دانشگاه اصفهان